

דבר העורך

כתוב בפרשה (י, ט"ו): "רק באבתיה חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם מפל העמים פיום הזה".

אומרת הגמרא (ברכות ס:): 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעבד רחמנא לטב עבד' - בכל מארע שקורה לנו, עלינו להאמין ולומר 'גם זו לטובה'. אבל למרות שאנחנו מאמינים ויודעים שהכל לטובה, אנחנו עדין לא מברכים על דברים רעים 'הטוב והמטיב': 'אמר רבי אחא בר חנינא, לא כעולם הזה העולם הבא, בעולם הזה על בשורות טובות אומר 'ברוך הטוב והמטיב', ועל בשורות רעות 'ברוך דין האמת', לעולם הבא - כלו הטוב והמטיב' (פסחים נ:).

אנחנו מאמינים ויודעים שהכל לטובה, אבל פיון שבועולם הזה זו רק אמונה כי לא מרגישים זאת ממש, לא מברכים 'הטוב והמטיב' אלא 'דין האמת'.

אמר רבי חיים פרידלנדר זצ"ל: מכאן יש ללמד לכל הברכות - לפני שאומרים כל ברכה צריכים להרגיש את הטובה שמברכים עליה. כל בקר אנחנו מברכים 'ברוך אתה ה'... שלא עשני גוי'. אמר פעם הרב גמליאל רבינוביץ שליט"א: נולדתי במאה שנים, והרי מאה מטר ממאה שנים גרים הערבים במזרח ירושלים - כמה אני צריך לשמח ולהודות לקדוש ברוך הוא שנוולדתי בצד הזה - כיהודי, ולא בצד השני בכפר הערבי.

האם הרגשנו פעם מאשרים על כך שאנו יהודים, ושאנו שומרי תורה ומצוות? כלל ישראל נקראים 'עם קרובו' (תהלים קמ"ח, י"ז) זו המציאות של כלל ישראל, קרבה טבעית אל בורא העולם, קרובים וחביבים לקדוש ברוך הוא - 'לבוא עולם' עצמו! 'חביבין ישראל שנקראו בנים למקום' (אבות ג, י"ד) - הקשר בין הקדוש ברוך הוא וכלל ישראל הוא פקשר בין אב לבו, קשר שלא יכול להנתק. ובכמה מקומות בחז"ל מובא הקשר החזק שיש לנו עם בורא העולם שנקראנו 'חביבין': 'חביבין ישראל לפני קדוש ברוך הוא יותר ממלאכי השרת' (חלין צ"א:).

'חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשלוח' (אלא כל אחד מתפלל על עצמו - רש"י יומא נ"ב).

'חביבין ישראל שבכל מקום שגלו שכינה עמה' (מגלה כ). 'חביבין ישראל אף שהן טמאין - שכינה שרויה ביניהם, שנאמר השכן אתם בתוך טמאתם' (מדרש במדבר רבה ז, ח) אפלו במצב של חטא ונפילה הקדוש ברוך הוא אינו עוזב אותנו.

לדאבוננו יש יהודים שחושבים שאולי הם נולדו בצד הלא נכון... ספר הרב רבינוביץ שבחור אחד אמר לו שהוא היה מעדיף להולד גוי עשיר - גוי שלא יהיה חייב במצוות, ועשיר כדי שייכל להנות מהעולם עד כמה שאפשר. אמר הרב גמליאל 'יש שאומרים את זה, ויש שחושבים את זה - אבל מה שאסור לומר, אסור גם לחשב'!

מספרים על הרב לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל שבוקר אחד כשהתחיל להתפלל שחרית הבחינו אנשים שהוא דלג על ברכת 'שלא עשני גוי'. לאחר התפלה שאלו אותו: למה דלגת על 'שלא עשני גוי'? ענה להם ר' לוי יצחק 'שלא עשני גוי' כבר בברכת לפני כמה שעות! אתם חושבים שכלתי לחכות? מיד כשהתעוררתי, מרב שמחה שהקדוש ברוך הוא עשה אותי יהודי ולא גוי, קפצתי וברכתי 'שלא עשני גוי'!

המשך דבר העורך

לכן תקנו חז"ל לברך השכם בבקר 'שלא עשני גוי', כי כשהאדם מתחיל את יומו והולך לדבר עם קונו, הוא צריך להיות בשמחה ואם כן אסור לו לחשב אז איך הוא נראה לעמת יהודים אחרים, אלא עליו להתבונן כמה גדול מעלתו לעמת הגוי ומזה לבוא לידי שמחה עצומה.

ה'סוד ושרש העבודה' כותב דברים מלהיבים על הברכה 'שלא עשני גוי', 'תן האדם אל לבו, גדל השמחה והחדוה כמה שניצר וברא אותו היוצר והבורא יתברך ויתעלה בתוך עדת בני ישראל עם קדוש הישראלי, ולא יצר וברא אותו בין עם מהעמים והיה עובד ומשתחוה לפסל ומסכה, לבול עץ יסגד ולא היה יודע כלל מהבורא. גם לא היה יודע מתורתו הקדושה, ומגבורותיו ונפלאותיו וחכמתו הנפלאה, אנחנו עם קדוש יודעים מתורתו שנתן לנו ולא לעם אחר. כל כך תגדל שמחתו, עד שפמעט תתבטל מציאותו הגשמי מרב התשוקה וההתלהבות מאהבה באלוקותו יתברך. ואיך לא יבער לב האדם בברכתו ברכה זו מרב חדוה ושמחה'!

הברכה 'שלא עשני גוי' - אינה מבטאת התנשאות אישית, אלא שבח לה' על כך שהמברך נולד לעם ישראל, המקיים תורה ומצוות, ובכך זוכה לחבור מיוחד להקדוש ברוך הוא.

על פי רבנו האבודרהם, הברכה היא על כך שהיהודי אינו כ'גויים' שאינם מרוממים בערכם הרוחני כעם ישראל ('שאין הגוים כלום לפניו'). היא מדגישה את ההבדל בין הארח החיים התורני לבין תרבות הגוים.

ללמדנו, ברכה זו היא אחת מברכות השחר הנאמרות בכל יום כדי להודות על החיים המתחדשים, והברכה הזו מזכירה לאדם את יחודו ואחריותו כיהודי עם תחלת היום.

עקב - תוכן ענייני הפרשה

- א. ברכה והצלחה עקב שמירת התורה ומצוותיה (ז, י"ב-ט"ז).
- ב. מצוה שלא לפחד ממלחמה עם הגוים, אלא לבטח בה'.
- ג. מצוה לאבד עבודה זרה, והאסור להנות ממנה (ז, י"ז-כ"ו).
- ד. השגחת ה' וחסדיו עם בני ישראל בלכתם במדבר, והבטחתו להביאם לארץ הטובה, ומצות ברכת המזון.
- ה. אזהרה שלא יתלה האדם את הצלחתו בכוחו ובכשרונותיו, אלא בהשגחת ה' וסיועו.
- ו. דברי תוכחה על חטא העגל, שבירת הלוחות ותפלתו של משה (להצלת עם ישראל מפליה), לוחות שניות, פטירת אהרן, הבדלת הלויים לעבודת ה' והכפרה על חטא העגל - "וינחלתנו" (ט, ט - י"א).
- ז. "מה ה' אלקיך שאל מעמך": "ליראה את ה'", וללכת בדרךיו, ולאהבה אותו, שלמות הלב, ושמירת כל המצוות (י, י"ב-כ"ב).
- ח. ספור הנסים במדבר, ודברי שבח על ארץ ישראל (י"א, א-י"ב).
- ט. פרשה שניה של קריאת שמע - "והיה אם שמע", ואזהרה נוספת על הדבקות בה', והבטחת כבוש הארץ (י"א, י"ג-כ"ה).

פעם אחת החליט שכן עשיר "לנסות" את רבי זושא. הוא הכין סעודה דשנה, הניח אותה בסל ליד דלתו של הרבי, והתחבא כְּדִי לראות מה יקרה. רבי זושא יצא, ראה את האכל, הרים את עיניו לשמים ואמר: "תודה לך ה' ששלחת לי אכל!..." השכן יצא ממחבואו ואמר בלעג: "זושא, למה אתה מודה לה? אני הוא זה שקנה, בשל והביא לך את האכל..." רבי זושא חזק אליו ברגע וענה: "ידידי, אתה צודק שאתה השליח. אבל תגיד לי, למה מכל השכנים בעירה, ה' נתן לך בלב את הרצון לבזוז את הכסף שלך וזמנך דוקא עלי? אתה היית רק הכלי, ה' יתברך הוא המפרנס."

החיט והפריץ

חיט יהודי חי בכפר קטן תחת חסותו של פריץ קשוח. בכל שנה היה הפריץ מזמין אצלו מדים חדשים. שנה אחת, המצב הכלכלי היה קשה מאוד, והחיט לא ידע מהיכן יביא אכל לחג. אשתו דחקה בו: "לך לפריץ, תבקש מקדמה". החיט הלך, אף הפריץ סרב ואמר: "תקבל תשלום רק כשהעבודה תהיה מוכנה, ובדיקו בזמן. אם תאחר ביום אחד - לא תקבל פרוטה!..." החיט חזר הביתה רגוע. הוא עבד בנחת, ובכל פעם שסיים חלק מהבגד היה אומר "בעזרת ה' זה יהיה מוכן". בערב החג, כשסיים את הכפתור האחרון, הגיעה כרכרה מפארת. זה לא היה הפריץ, אלא סוחר עשיר שעבר בדרך, נתקע עם בגד קרוע והיה מוכן לשלם סכום דמיוני כְּדִי שהחיט יתקן לו אותו במקום. הסכום הספיק לחג ולכל השנה. כשבא הפריץ לקחת את המדים, החיט כבר לא היה זקוק לכסף בלחיץ. ללמדנו, בטחון הוא לא "לדעת מאיפה הכסף יבוא", אלא "לדעת שהוא יבוא בזמן הנכון", מה שמאפשר לנו לעבד מתוך שקט ולא מתוך בהלה. המון היה "שעור בבטחון". הוא למד ומלמד אותנו שגם כשאנחנו עושים את ההשתדלות שלנו בעולם הזה, המקור האמיתי לחיים, לשמחה ולהצלחה הוא הקשר שלנו עם מלך מלכי המלכים - הקדוש ברוך הוא.

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטבה אשר נתן לך" (ח, י)

אמירת ברכת המזון הנה שעה גדולה של הבעת הכרת הטוב שלנו להקדוש ברוך הוא. זו הכונה הפשוטה שיש לכוון בעת אמירת ברכה זו, שהיא אחת משתי הברכות שאנו חייבים מדאורייתא. פרשה זו מתחילה מ'וזכרת את כל הדרך אשר הליכך ה' אלקיך זה ארבעים שנה במדבר, למען הודעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם...' 'שמלתך לא בלטה מעליך'... 'כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה'... אלה הם מקצת הפסוקים שלפני הצווי. התורה מעוררת כאן כל אחד ואחד מבני דור המדבר, לזכר את כל החסדים הללו, ואז כשיבוא לארץ ישראל - 'ואכלת ושבעת וברכת'. דהיינו תזכר את יציאת מצרים ואת כל החסד שהיה במדבר, ואז תברך את ה' אלקיך, אל תהיה כפוי טובה! כי האכילה היא זמן לעצירה והתבוננות להפרכת חסדי הבורא, זו שעה שאנו מקבלים שפע של חסד, המזון שנתן לנו, החן והנעימות להם אנו זוכים במגון המאכלים, טעמים ומראים השונים. אחר הצווי על ברכת המזון, התורה מזכירה אותנו מ'ההפך של ברכת המזון' (מדת כפיות טובה) 'השכר לך פן תשכח את ה' אלקיך. פן תאכל ושבעת... ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך... וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך פח לעשות חיל'. וכתוב ב'זהר' הקדוש: כל המברך ברכת המזון בכונה רצויה ובשמחה, זוכה לפרנסה ברוכה.

ויענך וירעבך ויאכלך את המן... למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (ח, ג) - אמונה, פרנסה

ובטחון בה'

שאלו תלמידיו את רשב"י: מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? אמר להם: אמשל לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר: שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כלן מתים ברעב? נמצאו כלן מכונים את לבם לאביהן שבשמים" (מסכת יומא ע"ו). ה"ענוי" נועד ללמד אותנו אמונה. הקדוש ברוך הוא רצה להרגיל את עם ישראל להרים עינים למעלה בכל יום מחדש, להבין שהבטחון שלנו לא נובע מהמחסנים המלאים שלנו, אלא מהקשר הישיר עם בורא העולם. מבאר בחז"ל, שהקדוש ברוך הוא הוריד לבני ישראל מן במדבר מדי יום בכמות יומית שהספיקה להם. מדוע? כדי שתשרש אצלם (ובהמשך אצלנו) מדת הבטחון, שנהיה קשורים בהקדוש ברוך הוא מדי יום.

כשיש לאדם מזון ליום אחד בלבד, הוא נושא עיניו לאביו שבשמים ומבקש פרנסה. הוא יודע שהמזון למחר אינו מבטח בדרך הטבע, אלא רק מה' יתברך. הבקשה היומית קושרת אותו להקדוש ברוך הוא מתוך ידיעה שאין טבע בעולם. אולם אם יש לו "פת בסלו" לתקופה ארוכה, הוא מתרגל לכך, בידיעה שיש לו פרנסה מזמנת ואינו צריך לפנות לבורא עולם. ההרגל יוצר אצלו תחושה שמזונו מבטח לו ויגיע לו בדרך הטבע, וחלילה אינו צריך את הקדוש ברוך הוא. זה למוד לכל אחד לתלות עיניו לבורא העולם לסמך על דרכי הטבע, וגם מי שזכה אותו הקדוש ברוך הוא בעשר ויש לו פרנסה כראוי, אל יסיח דעתו מהתלות בבורא העולם, ולולא עזרתו מדי יום ביומו מחדש, לא תהיה לו פרנסה. וכתב המאירי על דברי רבי אליעזר הגדול: כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר - אינו אלא מקטני אמונה (מסכת סוטה מ"ח:). אף על פי שראוי לאדם להיותו חרוץ ומשתדל בעסקיו מכל מקום תהא תורתו קבע ועסקיו עראי ויתלה עקר בטחונו בהשם יתברך, דרך הערה אמרו מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמונה. רבי זושא מאניפולי היה ידוע בעניותו המרודה, אף בבטחונו העצום בהקדוש ברוך הוא. בכל בקר, לאחר התפלה, היה אומר בקול רם: "רבנו של עולם, זושא רעב, שלח לו את פרנסתו".

“לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם

וּבְכָל נַפְשְׁכֶם” (י"א, י"ג) – ספור

כְּדִי לִקְבֹּל מִשְׁגִּים נִשְׁגָּבִים בְּמִצְוֹת אֱהָבַת ה' גַּם בְּזַמְנֵי נִסְיוֹן וְקִשְׁי, נִבְיָא סְפֹר עַל ה'חֲפֵץ חַיִּים' זצ"ל. סִיפֵר רַבִּי מֹשֶׁה אֶהֱרֹן שְׁטֶרְן זצ"ל (מִשְׁגִּיחַ יְשִׁיבַת קַמְנִיץ): ל'חֲפֵץ חַיִּים' הִיָּה בֶן יִקְרִי, אֲהוּב וְחֹבִיב עָלָיו מֵאֵד בְּשֵׁם רַבִּי אַבְרָהָם. תַּלְמִיד חֶכֶם מִיַּחַד בְּמִינוֹ הִיָּה, וְגִלְט בְּמַעֲלֹתָיו וּתְכוּנוֹתָיו הָאִישִׁיּוֹת - שְׁקִידָתוֹ הַרְבֵּה, תַּפִּיסָתוֹ הַעֲמֻקָּה, כְּשִׁירוֹנוֹתָיו הַמְּפֹלְגִים וּמִדּוֹתָיו הַנֶּאֱצָלוֹת. אֲךֹ עוֹלָם הַתּוֹרָה לֹא זָכָה לְאוֹרוֹ הַגָּדוֹל, כִּי נִפְטַר עַל פָּנָיו בְּדַמִּי יָמָיו, כְּשֶׁהוּא בֶן 23 שָׁנִים בְּלִבָּד.

אֲבִיו ה'חֲפֵץ חַיִּים' הֵעִיד עָלָיו לְאַחַר פְּטִירָתוֹ בְּמִכְתָּב 'בְּנֵי הַבְּחוּר אַבְרָהָם זצ"ל, שֶׁהִיָּה גָדוֹל בַּתּוֹרָה וּמַעֲמִיק נִפְלָא, אֲשֶׁר כִּמְעַט לֹא נִמְצָא בְּדוֹרָנוּ, הוּן גָּדוֹל גּוֹמֵל חֶסֶד בְּטַבְעוֹ. אֲךֹ בְּאַחַת אֶתְנַחֲם, כִּי אֶקְוֶה שֶׁלֹּא אֶתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ אַחֵר מֵאַה שְׁנִים לִפְנֵי כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַעֲלוֹת נֶפֶשׁ כְּזֹה לְמַעֲלָה'.

בְּכַמָּה מִסְפָּרָיו שֶׁל ה'חֲפֵץ חַיִּים' מוּבָאוֹת כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲרֻכּוֹת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה בְּשֵׁם בְּנֵי רַבִּי אַבְרָהָם.

בְּבַחֲרוּתוֹ, לְמַד רַבִּי אַבְרָהָם בִּישִׁיבַת ווּלֹז'י'ן חֲבֵרוֹתָא עִם גָּדוֹלֵי עוֹלָם - מֶרְנֵן הַגָּאוֹנִים רַבִּי אִיסַר זֶלְמָן מִלְּצַר זצ"ל וְרַבִּי בְּרוּךְ בְּעַר לִיבּוּבִיץ זצ"ל, אֲשֶׁר אִף הֵם עָמְדוּ נִדְהָמִים מֵאִישִׁיּוֹתוֹ הַמְּרוֹמָמֶת וּמִכּוּחוֹ הַגָּדוֹל בַּתּוֹרָה, וְחָזּוּ לוֹ עֵתִיד מְזִהִיר בַּתּוֹרָה וְהַלְכָּה.

רַבִּי אַבְרָהָם נִפְטַר בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ (כ' כֶּסֶל תרנ"ב) לְאַחַר מַחֲלָה קֶצֶרָה כִּידוּעַ, ה'חֲפֵץ חַיִּים' הִיָּה נּוֹסֵעַ לִפְרָקִים לַעֲיֻרוֹת שׁוֹנוֹת בְּפוֹלִין, בְּרוֹסִיָּה וּבְלִיטָא לַצֶּרֶךְ הַגָּהֶת חֲבוּרָיו, הַדְּפֻסָּתָם וְהַפְּצָתָם, וּבְאוֹתָהּ שַׁבָּת בַּה נִפְטַר בְּנוֹ שֶׁהָה 'חֲפֵץ חַיִּים' בּוֹרְשָׁא שְׁבּוּפּוֹלִין, כֹּךְ שֶׁלֹּא יָדַע עַל פְּטִירָתוֹ בְּנוֹ. רַק בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת קָבַל מִבֶּרֶק לְשׁוּב הַבֵּיתָה לֵּלֵא שֶׁהוּת. כְּשֶׁקָּבַל אֶת הַהוֹדָעָה, שֶׁתַּף ה'חֲפֵץ חַיִּים' אֶת בַּעַל הָאֶכְסֵנִיָּה - יָדִידוֹ הַצָּדִיק רַבִּי יִצְחָק גְּרוֹדְז'י'נסְקִי זצ"ל - בְּכֹךְ שְׁבָלִיל שַׁבָּת רָאָה בַּחֲלוּמוֹ סֶפֶר תּוֹרָה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ, וְלָבּוּ לֹא מִנְבֵּא לוֹ טוֹבוֹת בְּנוֹגֵעַ לַהוֹדָעָה הַבְּהוּלָה. הוּא אָרַז מִיד אֶת מַטְלָטְלוֹ וַיֵּצֵא בְּלֵב כְּבֵד לְבֵיתוֹ.

בִּינְיָתִים הִסְתַּפְּקוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וְחִבְרֵי תַלְמִידָיו שֶׁל ה'חֲפֵץ חַיִּים' מִתִּי לַעֲרֹךְ אֶת הַלּוּיָהּ. מִחַד גִּיסָא רָאוּי לְהַמְתִּין לְבוֹא הָאָבָא, כְּדִי שִׁיכַל לָלוֹת אֶת בְּנוֹ אֲהוּבּוֹ בְּדַרְכּוֹ הָאֲחֵרוֹנָה, אֲךֹ מֵאִידָךְ גִּיסָא הִיוּ שֹׁחֲשִׁים כִּי הַמַּחֲזָה הַקָּשָׁה שֶׁל הַצַּעַר וְהַלּוּיָהּ יִסְכְּנוּ אֶת בְּרִיאֹתוֹ, וְאוּלֵי עֲדִיף לִקְבְּרוֹ קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא.

לְבַסּוֹף הִחֲלַט לַעֲרֹךְ אֶת הַלּוּיָהּ מִיד וְלֹא לְהַמְתִּין לְשׁוּבוֹ שֶׁל ה'חֲפֵץ חַיִּים'. מִטָּתוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם הִצָּבָה בִּפְתַח הַיְּשִׁיבָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, וּמֵאוֹת תַּלְמִידִים וִידִידִים עָטוּפֵי צַעַר וְגֹוֶן כָּתְרוֹ אוֹתָהּ כְּשֶׁהֵם מִתְמוֹגְגִים בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ. גָּדוֹל הַתּוֹרָה וְרָאשֵׁי הַיְּשִׁיבָה עָמְדוּ בְּרֵאשׁ, וְכָל אֶחָד בַּתּוֹרוֹ הִסְפִּיד תַּמְרוּרִים אֶת הָאָבָדָה הַגָּדוֹלָה, בְּהַסְתַּלְקוֹתָיו שֶׁל גֵּאוֹן וְצָדִיק לְשֵׁם וּלְתַפְאָרַת.

לְפִתַּע נִרְאָתָה מִרְחוֹק עֲגָלָה רְתוּמָה לְסוּסִים הַמִּתְקַרְבֶּת בְּשַׁעֲטָה. הַכַּרְכֵּרָה קָרְבָה עוֹד וְעוֹד עַד שֶׁנִּשְׁעָצְרָה סְמוּךְ לְמִקְוֶה הַלּוּיָהּ, וּמִמֶּנָּה יָרַד ה'חֲפֵץ חַיִּים' בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצָמוֹ שֶׁהִסְפִּיק בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר אֶת הַמוֹעֵד. בֶּן רֹגַע הִבִּין הַסָּבָא קִדְיָשָׁא כִּי חֲשִׁשׁוֹ הַנּוֹרָא הַתְּאֻמָּת, וְדוּק שֶׁל עֶצֶב נִמְתַּח עַל פָּנָיו.

לְאַחַר רֹגַע כְּמִימְרָא הַתַּעֲשִׂת, נִגַּשׁ לְמִטָּה, קָרַע קְרִיעָה כְּדִין וּבְרַךְ 'דִּין הָאָמֶת' בְּשֵׁם וּבְמַלְכוּת. אַז הוֹצִיא ה'חֲפֵץ חַיִּים' מִכִּיסוֹ פֶּרֶךְ קֶטֶן שֶׁל תּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתוּבִים שֶׁהִיָּה מִנַּח בְּאַרְחַ קִבֵּעַ בְּכִיסוֹ, וּבּוֹ הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּנִסְיָנוֹת וּבְדַרְכִּים, וְהַחֲלִל לַעֲיֵן בְּהַתַּעַמְקוֹת בְּפִרְשַׁת שְׁמִינִי, בַּעֲנִין מִיתַת בְּנֵי אֶהֱרֹן.

לְאַחַר דַּקּוֹת בּוֹדְדוֹת, סָגַר ה'חֲפֵץ חַיִּים' אֶת הַסֶּפֶר, הַכְּנִיסוֹ לְכִיסוֹ, נִשָּׂא עֵינָיו לְמִרוֹם וְהַחֲלִל לְשִׁאת מִסְפַּד תַּמְרוּרִים מַטְלָטֵל בְּפָנָי הַצָּבוּר הַקְּדוֹשׁ:

רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם! הֲלֹא אַתָּה צוִּית אוֹתָנוּ בַּתּוֹרָתְךָ, 'וְאַהֲבַת אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ'. 'בְּכָל לִבְּךָ' פְּרוּשׁוֹ שֶׁהֲלֵב יִהְיֶה מְלֵא וְגִדּוּשׁ עַד אֶפְסֵי מְקוֹם אֲךֹ וְרַק בְּאַהֲבָה זֹ. אֲךֹ נִדְמָה כִּי עַד עַצֵּם הַיּוֹם הַזֶּה לֹא קִיַּמְתִּי עֲדִין מִצְוָה זֹ בְּשִׁלְמוֹת... הוּן בְּשֶׁר וְדָם קְרוּץ מִחֲמַר אֲנִי, וְנִתַּתָּ לִי בְּמִתְנָה גְּמוּלָה אֶת בְּנֵי רַבִּי אַבְרָהָם, אוֹתוֹ אֲהַבְתִּי אֲהַבְתָּ נֶפֶשׁ. אֲמִנָּם חֶלֶק גָּדוֹל מֵהָאֱהָבָה שְׁלִי כִּלְפָיו נִבְעָה מִכָּךְ שֶׁהוּא הִיָּה תַלְמִיד חֶכֶם יָרָא שְׁמַיִם וּבַעַל מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְאַהֲבַת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְיִרְאֵי ה' הַמִּתְדַּבְּקִים בְּדַרְכָּיו אִף הִיא בְּכָל אֲהַבַת ה', אוֹלָם בְּכָל זֹאת אִינִי יָכוֹל לֹמַר בּוֹדְאוֹת כִּי לֹא נִשְׁאַרָה לִי שׁוּם פְּנִיָּה בְּלֵב שֶׁל אֲהַבָה טַבְעִית כִּלְפָיו בְּגִלָּל שֶׁהוּא בְּנִי, שִׁזּוּ כְּבָר אֲהַבָה טַבְעִית. לָכֵן כָּל זְמַן שְׂרָבִי אַבְרָהָם בְּנֵי הִיָּה חִי, אַז פָּנָה זֹ שֶׁהִיָּתָה מִקְדָּשָׁת לּוּ מִנְעָה מִמֶּנִּי לְאַהֲבָה אֶת ה' בְּשִׁלְמוֹת, כִּי כָל אֲהַבָה אַחֲרַת שְׁקִיַּמַת בְּלֵב מִלְּבַד אֲהַבַת ה' פּוֹגֶמֶת בְּמִדָּה מְסִיַּמַת בְּאַהֲבַתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲךֹ כַּעַת כְּשֶׁלִּקְחַת אוֹתוֹ מִמֶּנִּי וְנוֹצַר בְּלִבִּי חֲלָל, גַּם אֶת פֶּסֶת הַלֵּב הַזֶּה אֲנִי נוֹתֵן לָךְ רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְכַעַת אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ בְּשִׁלְמוֹת'.

וְגַעַו כָּל הָעָם בְּבִכְיָה! ה'חֲפֵץ חַיִּים' עָמַד בְּמַצֵּב הַנּוֹרָא שְׁאָדָם מִסְגָּל לְהַעֲלוֹת עַל דַּעְתּוֹ, לִפְנֵי מִטָּת בְּנוֹ מִחֲמַדּוֹ וְאַהוּב נִפְשׁוֹ, וְלֹא נִגְרַעָה מִלְּבּוֹ כֶּהוּא זֶה אֲהַבְתּוֹ לְקוֹנוֹ וְאַדְרָבָה, הִיא רַק הַתַּחֲזָקָה וְהַתַּעֲצָמָה בְּיָתֵר שֵׁאת וְעָז!

זוֹהִי דְגָמָא שֶׁל אֲהַבָה נִצְחִית שֶׁל 'הוֹדִי לְבוֹרָאוֹ! אֲהַבָה אֲמַתִּית שְׁאִינָה תִּלְוִיָה בְּדִבְרֵי! לְסוּג אֲהַבָה כְּזֹאת הַתְּכּוֹן הַרְמַח"ל (בְּמַסְלַת יְשִׁרִים פ"ט): 'שֶׁאֲהַבָה זֹ לֹא תִהְיֶה אֲהַבָה הַתִּלְוִיָה בְּדִבְרֵי, דְּהִינּוּ שִׁיאֲהַב אֶת הַבּוֹרָא עַל שְׁמַטִּיב אֱלִיוֹ וּמַעֲשִׁירוֹ וּמַצְלִיחַ אוֹתוֹ. אֲלֵא כֶּאֱהַבְתָּ הֵבֵן לְאֲבִיו שֶׁהִיא אֲהַבָה טַבְעִית מִמֶּשׁ, שֶׁטַבְעוֹ מִכְרִיחוֹ וְכוּפָהוּ. וּמִבְּחֵן הָאֲהַבָה הַזֹּאת הוּא בְּזַמַּן דַּחַק וְצָרָה כְּנִשְׁאֵמֶר 'וְאַהֲבַת אֶת ה'... בְּכָל מְאֹדְךָ' - בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שְׁמוּדָד לָךְ'.

“מֶה ה' אֱלֹקֶיךָ שָׁאֵל מֵעַמְּךָ...” (י, י"ב) – בְּחִשְׁבוֹת מֵאַה בְּרָכוֹת - שׁוֹמְרֵי שְׁכָר

מוּבָא בְּגִמְרָא (מִנְחוֹת מ"ג): "אָמַר רַבִּי מֵאִיר: חֵיב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאַה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם שְׁנֵאֵמַר "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מֶה ה' אֱלֹקֶיךָ שָׁאֵל מֵעַמְּךָ" - אֵל תִּקְרִי מֶה' אֵלָא מֵאַה'.

רוּחַ עֲצוּם עוֹלָה בְּיַד אָדָם הַמִּתְחַזֵּק בַּעֲנִין מֵאַה בְּרָכוֹת. גָּדוֹלֵי הַמוֹסַר וּבְרָאשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלֵנְטֵר זצ"ל, הִרְעִישׁוּ עוֹלָמוֹת וְהַחֲרִידוּ מַמְלָכוֹת, בַּעֲמָדָם עַל הַסְּפָנָה הַעֲצוּמָה הָאוֹרֶכֶת לְאָדָם בְּכָלֵי שְׁכָרוֹ הַמְזַמֵּן לוֹ לַעֲתִיד לְבוֹא. יָכוֹל אָדָם לְהַכִּין לוֹ הַרְרֵי שְׁכָר לְעוֹלָם הַבָּא, אָמְרוּ, אֲךֹ בְּנִסְתִּילָתוֹ הַנָּאוֹת וְעִנּוּגִים מִהָעוֹלָם הַזֶּה - הוּא מִבְּזָזָה אֶת שְׁכָרוֹ כְּאֵן, בְּעוֹלָם הַשְּׁפָל! הָעוֹלָם הַזֶּה דּוּמָה לְבֵית מְלוֹן יָקָר, הַסְּבִיר רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלֵנְטֵר, וְגַם אָדָם שְׁמֵרוּיָח הוּן רַב - עֲלוּל לְאַבֵּד אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ אִם יִרְבֶּה לְהַתְאַרַח בְּבֵית מְלוֹן מִפְּאָר... מֵהִי הַעֲצָה לְהִנָּצֵל מִכָּל זֶה? כִּיִּצַּד יוֹכֵל אָדָם לְהַבְטִיחַ לַעֲצָמוֹ, כִּי אֵין הוּא מִכְלָה בְּמוֹ יָדָיו אֶת הַשְּׁכָר הַמְּמַתִּין לוֹ בְּעוֹלָם הָעָלְיוֹן? מִהָעוֹלָם הַזֶּה דּוּמָה לְבֵית מְלוֹן יָקָר מְאוֹד, וְכָל סְעוּדָה בּוֹ עוֹלָה הוּן רַב, אוֹלָם כְּשֵׁם שְׁאָדָם נּוֹסֵעַ לַעֲסָקִיו בְּשִׁלְחוֹת חֲבֵרָה מְסִיַּמַת - זֹכָה הוּא לְמִמּוֹן מְלֵא עַל כָּל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה, וְכָל אֲרוּחוֹתָיו גַּם הִיקָרוֹת - מִשְׁלָמוֹת עַד הַפְּרוּטָה הָאֲחֵרוֹנָה עַל יְדֵי הַחֲבֵרָה הַשּׁוֹלְחַת, כֹּךְ אָדָם הַנִּמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּשִׁלְחוֹתָיו שֶׁל מְקוֹם, לְמַעַן ה' וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ מְשֻׁלָּם וּמִמּוֹן לוֹ כְּכִיכּוֹל אֶת כָּל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה. אָדָם שְׁכָזָה, בְּאֵר רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלֵנְטֵר, אִינּוֹ צָרִיךְ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁהִנָּאוֹתָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה מִמַּעֲטוֹת לוֹ מִשְׁכָּרוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא. וְיוֹכֵל הָאָדָם לְהַבְטִיחַ לַעֲצָמוֹ אֶת שְׁכָרוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא. וְאִיךְ? אִם יִקְפִּיד עַל מֵאַה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם!

”כל המצוה... תשמרון לעשות למען תחיון”

(ח, א) - צדקה תציל ממות - ספור מדהים

גביר אחד היה בירושלים, מר אורנשטין, אשר על שמו נקראו בתי אורנשטין במרכז העיר, שמעונו היה שוכן בבוד בקצה שכונת 'מאה שערים', סמוך לשער שכם. כל נזקק ונצרך לכל דבר מצוה, היה נענה ומקבל בעין יפה.

פעם אחת הגיע אליו עני, אשר לו בת בוגרת, ולא היה לאל ידו להשיאה, כשבדו מכתבי המלצה מגאוני הדור. חשב העני בדעתו, שהעשיר יתן לו רק סכום כלשהו לסייע בצרכי החתונה, אולם התפלא מאוד לשמע, שהגביר מוכן לשלם לו את כל צרכי החתונה. לאחר שהעני נקב בסכום הנצרך, עמד הגביר ורשם המחאה על כל הסכום המבקש. העני, אשר היה מפתע מאוד, עמד והשתומם. ראה זאת הגביר, וכדי לעודד את העני אמר לו: שמע נא, אני נותן לך מתנה זו מכל הלב, אך בקשה אחת לי אליך, שתזמין אותי לחתונה.

צחק העני ואמר, בודאי שאזמין לחתונה, הרי כל החתונה היא בזכות נדבת לבך. יצא העני מביתו, והחל בהכנות הרבות לצרכי החפה. ביום המידע, כאשר הפל היה מוכן ומזמן, יצא אב הכלה לאולם הנשואין, בשמחה ובשירים, בתף ובכנור.

כאשר התכוננו להעמיד את החפה לחתן ולכלה, רגעים לפני שעמדו לחתן והכלה להתחיל בטקס הנשואין, נזדעק לפתע אבי הכלה, מאחר שנוצר כי מרב טרדותיו הרבות, שכח להזמין את הגביר. והצטער על כך צער גדול.

אך לפתע הבריק במוחו רעיון נפלא, הוא דפק על השלחן ובקש סליחה מקהל המזמנים, ואנשי התזמורת, וכך אמר: רבותי, כל צרכי החתונה הזאת באו הודות לנדבת לבו של הגביר החשוב, מר אורנשטין, ואת חטאי אני מזכיר היום, דוקא אותו שכחתי להזמין לחתונה. אנא עשו עמי חסד, ונלך יחדיו אל ביתו בכדי להזמין.

נענו הקהל והתזמורת, ונאותו לצאת יחד לביתו של העשיר, בתפים ובמחולות. והנה באותה שעה, ארע בביתו של העשיר דבר נורא. לביתו הגיעו שוודדים ערבים, אשר ידעו על עשרו הרב, ובאיומי אקדח דרשו שיתן להם את כל כספו.

פתח להם הגביר את הכספת, נטלו השוודדים את כל תכולתה והניחו על השלחן. אך מאחר שחשדו שיש מחבוא נוסף, דרשו ממנו עוד ועוד. משלא קבלו את מבקשם, נפתו את האיש ואשתו בחבלים לכרעי המטה, והוסיפו להשמיע דברי אימים, כי אם לא יתן להם את כל כספו, וכן את תכשיטי רגעתו יחלו לענות אותו. הגנבים התנהלו בנחת ובשאננות, בידעם כי הבית ריק, וכי שער הכניסה לחצר נעול מבפנים. הם לא צפו שמישהו יפריע להם בבצוע מלאכתם. תוך כדי כך, קרבו כל המזמנים עם התזמורת בסמוך לבית העשיר. קול מצהלות הקהל, שהתקרב בסמוך לבית הגביר, נשמע למרחוק.

כשמוע השוודדים את קול הרעש, סברו שזוהי המשטרה שהזעקה לבית, ומיד נשאו את רגליהם וברחו מן המקום, בהותירם מאחור את שלל הכסף והתכשיטים על השלחן.

כל הפמליה ובראשם אבי הכלה הגיעה לבית העשיר, שהיה מקף חומה הנעולה בשער ברזל כבד.

אחד הצעירים שבחבורה דלג מעל השער ונכנס פנימה. לאחר מכן פתח את השער מבפנים ואפשר לכל המזמנים להכנס. בהתקרבם לבית, הפתעו לראות את דלת הבית פתוחה לרוחה, כאלו מישהו עזב את הבית בחפזה ושכח לסגורה.

בהכנסם, הבחינו בגביר ורגעתו כפותים לכרעי המטה ופיהם סתום בסתבה. מיד שחררו אותם מכבליהם, והגביר הנסער ספר להם את כל הקורות אותו, כמו מלאכים משמים באתם,

אמר העשיר למציליו 'אלמלא הגיעה כל הכבדה הזאת לבית, כפסע היה בינו ובין המות, ורק בזכותכם נשארתי בחיים וכל רכושי נצל'. נענה אבי הכלה ואמר, 'כל ההצלה היתה בזכות הצדקה שזרע העשיר'.

מסקנת הדברים, מרבה צדקה - מרבה שלום, וצדקה תציל ממות ('ענף עץ אבות').

אם נתבונן במהלך שזירתם של הדברים, נבחין כי הקדוש ברוך הוא זמן לגביר את הנסיון שבמצוות הצדקה, אשר באה לידי בטוי ב'הכנסת כלה', אשר תהיה פעלה צפונה ומסתרת, בכדי להושיעו ולמלטו בעתיד מדיהם של בני העולה.

”וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך בם עד אבר הנשואים והנסתרים מפניך” (ז, כ) - צרעה נגד

בונקרים

ה'אבן עזרא' באר שהצרעה הנה סוג של מחלת הצרעת. אך רש"י באר, על פי דברי הגמרא (סוטה ל"ו), באבן אחר: "הצרעה" - מין שרץ העוף, שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסת ומסמאה את עיניהם בכל מקום שהיו נסתרים שם.

מנהגם של ראשי האויבים היה להתחבא בביתם או במקלט, כך היו נסתרים ונצלים מפגיעה בהם. על זה אומר הקדוש ברוך הוא, שהוא ישלח בהם את הצרעה, שתזקק עליהם מרה, בלי שנצטרך כלל לחפשם.

רבים ממתכנני כלי המלחמה עמלים לפתח טילים שחודרים את סוגי הבונקרים למיניהם. בדברי הפסוק מצאנו את הדרך שבה הקדוש ברוך הוא נפרע גם מאלו שנסתרים ומתחבאים כדי להגן על עצמם...

בברכת התורה

לאדם מערכי לב ומה' סענה לשון" [משלי טז, א]

לעילוי נשמת מ"ר אבי: יעקב בן רחל ועדוק: מ"ר הראש"ל הרב עובדיה יוסף זצ"ל מרת אימ: שרה-סרח בת שמחה ויוסף: הרב מאיר נסים בן כמסאנה מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל נפתלי בן רחל: אברהם בן שמחה: גורלי בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל: אפרים בן מדלן אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן אחור אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (חג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו שמחה בת סרח: יפה נדרה בת נעמה: רחל בת שמשון: דליה בת חיים הגר בת אהרן והרטה: כותן בת חביבה: אהובה (דייז) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמיסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן שושנה נוואל בת שדרה: רבקה בת רחל

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומנר, אלעזר בן שמחה, יצחק בן גיטי

זיווג הגור: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה: רחלי בת זהבה עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: דרר ברטה ורני אילית בנות כרמית נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואה:

אהרון בן חנה: משה בן רחל מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עודד בן הגר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה אוראל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זולית בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת חנה: מרים קרן בת רבקה אילה לאה בת ציפורה: אהרון בן מרים רחל בת טארה: חת בת לינה: נורית בת רחל לימור הודיה, ושרונה בנות תורן יפה

לזרע של קימה:

יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: יואר בן דינה שושנה ריזל בת מינה: שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס: טריק בת מלמס ויקטוריה תקוה בת רינה: דניאלה בת עופרה מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה מירי בת סוזן: חיים יוסף בן איריס: סהרה בת שאהן

להזמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים